

Innhold

Arbeidsdokument til endelig godkjenning i nasjonalparkstyret	3
Innledning.....	3
Øyungen (VV00000743)	3
Om forvaltningsplanen	3
Forvaltningsmyndighetens oppgave	4
Tilleggsopplysninger	5
Områdefakta	6
Internasjonale forpliktelser	6
IUCN.....	6
Bernkonvensjonen.....	6
Natur.....	7
Beskrivelse	7
Naturtyper beskrivelse	7
Arter beskrivelse.....	8
Rødlistearter beskrivelse	9
Geologi beskrivelse.....	10
Klimaendring	10
Annen negativ påvirkning.....	10
Bruk og historikk.....	10
Eierstruktur.....	10
Verneprosess	11
Vernegrense	11
Brukshistorie.....	11
Landbruk.....	12
Skogbruk.....	12
Friluftsliv	13
Jakt og Fiske.....	13
Reiseliv	14
Forskning og undervisning.....	14
Kulturminner	14
Bygg og Installasjoner	15
Seterbebyggelsen	15

Infrastruktur	16
Motorferdsel	17
Tilleggsopplysninger	18
Forvaltning.....	19
Innledning.....	19
Tiltaksplan.....	20
Skjøtselsplan.....	21
Besøksforvaltning	22
Forvaltningsutfordringer	22
Naturmangfoldloven	22
Verneforskrift URL.....	22
Sentrale føringer.....	22
Forvaltningsmyndighetens retningslinjer	23
Tilgrensende verneområder	31
Tilleggsopplysninger	31
Kunnskapsgrunnlag	32
Vedlegg.....	32
Filvedlegg.....	33
Kartvedlegg.....	33

Arbeidsdokument til endelig godkjenning i nasjonalparkstyret

Denne planen er en revisjon

Innledning

Øyungen (VV00000743)

Godkjent av	
Oppstartsdato	02.10.2023
Planlagt revisjon	15.12.2024
Sametingskonsultasjon	
Godkjent dato	
Høringsdato	

ephorte saksnummer	2023/10166
Forvaltningsmyndighet	Nasjonalparkstyret for Forollhogna
Forvaltningsmyndighetstype	Nasjonalparkstyre
Oppsyn	http://www.naturopsyn.no/lokalkontorer/
Fylker	Trøndelag
Kommuner	Røros, Holtålen
Verneform	landskapsvernområde
Verneplan	Verneplan for nasjonalparker og andre større verneområder
Vernet dato	21.12.2001

Om forvaltningsplanen

Forollhogna nasjonalpark med tilgrensende landskapsvernområder, herunder Øyungen landskapsvernområde, ble med hjemmel i naturvernloven vernet ved kongelig resolusjon i 2001. I § 7 i forskriften heter det at det skal utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning, skjøtsel, registrering, tilrettelegging, informasjon mv. Kommunen hadde forvaltningsansvaret frem til forvaltningsmodellen med lokalt nasjonalparkstyre ble innført i 2011. Tidligere forvaltningsplan ble derfor utarbeidet av Holtålen kommune på oppdrag fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag.

Formål med vernet er fastsatt ved verneforskriftens § 2, som sier:

Formålet med opprettelsen av Øyungen landskapsvernområde er å ta vare på et særpregede natur- og kulturlandskap med tilhørende planteliv, der seterlandskapet med seterbebyggelse, setervoller og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart.

Forvaltningsplanen skal sikre en helhetlig forvaltning av verneområdet ved å beskrive brukerinteressene i området, gi retningslinjer for bruk, informasjon, skjøtsel, tilrettelegging og andre tiltak. Planen gir også en presisering og utdyping av vernebestemmelsene, og gir retningslinjer for dispensasjonspraksis. Verneforskriften med tilhørende vernekart gir rammen for utarbeidelse av forvaltningsplanen. Dette vil si at en forvaltningsplan ikke kan åpne for tiltak eller sette nye restriksjoner utover rammene i verneforskriften.

Det er forvaltningsmyndigheten, nasjonalparkstyret for Forollhogna, som har ansvar for utarbeidelse av forvaltningsplan. Planen skal endelig godkjennes av Miljødirektoratet.

Forvaltningen av landskapsvernområdet skal skje ut fra en tidshorisont på 200 år. Denne forvaltningsplanen gjelder inntil ny revidert forvaltningsplan er vedtatt, noe som skal vurderes etter 10 år eller tidligere dersom behov.

Forvaltningsmyndighetens oppgave

Nasjonalparkstyret for Forollhogna er forvaltningsmyndighet for Øyungen landskapsvernområde, sammen med ni andre verneområder. Forvaltningsmyndigheten har ansvar for å forvalte verneområdet i tråd med internasjonale forpliktelser, naturmangfoldloven og verneforskriften. Nasjonalparkstyret er oppnevnt av Miljødirektoratet etter innstilling fra de berørte kommunene og fylkeskommunene, og oppnevningen følger valgperioden. Styret består av 9 medlemmer med personlige varamedlemmer fra kommunene Midte Gauldal, Os, Tynset, Røros, Rennebu, Tolga og Holtålen, og fylkeskommunene Trøndelag og Innlandet.

Nasjonalparkstyret utøver myndighet etter verneforskrift og har som ansvar å forvalte verneområdet i tråd med verneformålet, samt å treffe nødvendige tiltak hvis verneverdier trues. Videre har forvaltningsmyndigheten ansvar for informasjon til grunneiere, rettighetshavere og allmennheten om verneverdiene og vernebestemmelsene.

Forvaltningsmyndighetens handlingsrom følger av naturmangfoldloven og verneforskriften for verneområdet. Verneforskriften fastsetter forbudsbestemmelser, unntaksbestemmelser og spesifiserte dispensasjonsbestemmelser for verneområdet. Forvaltningsmyndigheten har i tillegg hjemmel til å gi dispensasjon fra vernebestemmelsene etter naturmangfoldloven § 48.

Statens naturoppsyn (SNO) er ansvarlig myndighet for oppsynet innenfor landskapsvernområdet, men forvaltningsmyndigheten kan initiere og gi innspill til oppsyn. Overvåking eller tiltak i landskapsvernområdet kan forvaltningsmyndigheten selv bestemme. Aktuelle aktører i forbindelse med utføring av forvaltningstiltak kan være SNO, grunneier og eventuelle eksterne aktører. Forvaltningsmyndigheten kan også gi utfyllende retningslinjer om forvaltning av verneområdet og om skjøtsel. De har som oppgave å planlegge og utføre skjøtsel i verneområdet, og å registrere og dokumentere naturverdier i området.

I den daglige forvaltningen av verneområdene har nasjonalparkstyret delegert noe myndighet til nasjonalparkforvalterne. Dermed kan nasjonalparkforvalter fatte vedtak uten at alt skal gå via nasjonalparkstyret. Hva slags saker nasjonalparkforvalterne kan behandle uten å gå via styret eller arbeidsutvalget (AU), er beskrevet i styrets vedtekter og delegasjonsvedtak. Praxis er at enklere saker med retningslinjer og etablert praksis behandles delegert, mens saker av større eller prinsipiell betydning blir tatt opp i nasjonalparkstyret eller AU.

Mer info om og fra nasjonalparkstyret finner du her: [Nasjonalparkstyre | Forside](#)

Klima- og Miljødepartementet (KLD) og Miljødirektoratet har overordnet ansvar for verneområdeforvaltningen, blant annet gjennom klagebehandling og fastsettelse av rammene for forvaltningen.

Oppfølging av ulovligheter innenfor verneområdet

For oppfølging av ulovligheter innenfor landskapsvernområdet benyttes fastsatt prosedyre jf. naturmangfoldlovens bestemmelse i §§ 69 og 71. Nasjonalparkstyret kan bruke tvangsmulkt for å sikre at et pålegg etterkommes, jf. naturmangfoldloven § 73. Ved overtredelser av forskriften eller enkeltvedtak bør det i tillegg vurderes sanksjoner av individuelle og allmennpreventive grunner.

Sanksjoner som kan benyttes er overtredelsesgebyr etter naturmangfoldloven § 74 eller anmeldelser hvor politiet kan gi straff etter naturmangfoldloven § 75. Alvorlige brudd bør anmeldes, men mindre alvorlige forhold er egnet for overtredelsesgebyr. Overtredelsesgebyr ilegges av Miljødirektoratet. Miljødirektoratet har utarbeidet en veileder for oppfølging av ulovlige forhold i verneområder M-2692/2024.

For Øyungen landskapsvernområde vil følgende være førende for sanksjonering ved regelbrudd:

1. Bagatellmessige forhold vil i første omgang bli løst ved veiledning og informasjon.
2. Mindre alvorlige brudd vil bli vurdert for overtredelsesgebyr.
3. Alvorlige brudd vil bli politianmeldt

Arbeidsutvalget

Nasjonalparkstyret har et arbeidsutvalg (AU), som består av tre representanter fra styret. AU fattet vedtak med myndighet delegert fra nasjonalparkstyret i enkeltsaker som ikke er av stor betydning for verneverdiene.

Rådgivende utvalg

Etter verneforskriftens § 8 for vern av Øyungen landskapsvernområde, og styrets vedtekter, skal nasjonalparkstyret opprettet et rådgivende utvalg (RU) til rådighet. Her skal en rekke brukerinteresser i de respektive verneområdene være representert, som f.eks. villreinutvalget, grunneiere, beitelag, fjelloppsyn, naturvernorganisasjoner, reiselivsorganisasjoner og friluftslivsorganisasjoner. RU fattet ingen vedtak, men kan bistå i komplekse diskusjoner og hvordan veie ulike brukerinteresser mot hverandre.

Administrativt kontaktutvalg

Det er satt sammen et administrativt kontaktutvalg (AK) som består av en administrativ ansatt fra hver kommune. AK fattet ingen vedtak, men fungerer som et bindeledd mellom forvaltningen og kommunen.

Tilleggsopplysninger

Statens naturoppsyn

Statens naturoppsyn (SNO) er miljøforvaltningens operative feltorgan med avdeling i Miljødirektoratet. SNO utøver myndighet etter lov om statlig naturoppsyn av 21. juni 1996. Det er et viktig organ som følger opp at miljølover blir fulgt på offentlig og privat grunn, herunder verneforskriften, friluftsløven, motorferdselloven og naturmangfoldloven mfl. Deres arbeidsoppgaver er kontroll, tilsyn, informasjon og veiledning, i tillegg til registrering, dokumentasjon, skjøtsel og tilrettelegging. Tilsyn med landets verneområder utgjør en sentral del av SNO sin virksomhet.

Fjellstyrene

Fjellstyrene administrerer bruken og utnyttningen av bruksrettene innenfor statsallmenningen i samsvar med fjelloven. Administrasjonen omfatter i hovedsak jordbrukstilknyttede bruksretter som seter og beite, samt jakt, fangst og fiske. Fjellstyrene skal ivareta de bruksberettigede og sikre at bruken skjer på en måte som styrker lokal ressursutnytting og samtidig tar hensyn til naturvern- og friluftslivsinteressene.

Fjellstyrene utfører i tillegg oppgaver knyttet til oppsyn, tilsyn, skjøtsel og overvåking gjennom fjelloppsynet.

Statskog SF

Statsallmenningene eies av Statskog SF, og forvaltningen skjer innenfor et delt ansvarsområde mellom Statskog og fjellstyrene. Grunn disponeringstiltak som oppsetting av hytter, bygging av bruer, merking av stier og utlegging av båter ligger under Statskogs beslutningsmyndighet. Slike tiltak kan i enkelte tilfeller utføres av fjellstyret etter avtale, men er ikke en del av administrasjonen av bruksrettene. All aktivitet innenfor Øyungen landskapsvernområde skal skje innenfor rammene av verneforskriften og eventuelt etter dispensasjon fra forvaltningsmyndigheten.

Områdefakta

Landareal (daa)	72100
Sjøareal (daa)	
IUCN-status	IUCN_V
Ramsar-status	
Emerald-status	Ja

Internasjonale forpliktelser

Norge har undertegnet en rekke internasjonale miljøavtaler. Mange av våre verneområder er svært viktige bidrag til at slike avtaler kan følges opp og gjennomføres i praksis. Mer informasjon om internasjonale miljøavtaler finner du her: [Konvensjoner - Miljødirektoratet \(miljodirektoratet.no\)](https://miljodirektoratet.no/konvensjoner)

FNs naturavtale er en internasjonal avtale med mål om å redde og bevare natur- og biologisk mangfold i verden. Avtalen ble nådd desember 2022, og per juli 2023 har 196 land sluttet seg til avtalen. Naturavtalen skal bidra med å stoppe menneskelig ødeleggelse og nedbygging av natur, samt å begynne å gjennomrette det som allerede er gått tapt.

Norges arbeid med FNs bærekraftsmål er beskrevet i Stortingsmeldingen [Mål med mening. Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030](#). Det sentrale bærekraftsmålet for verneforvaltningen er nr. 15 - Livet på land, men også en rekke andre mål er relevante, herunder nr. 13 – stoppe klimaendringene, nr. 6 – rent vann og gode sanitærforhold, nr. 3 god helse og livskvalitet, nr. 11 - bærekraftige byer og lokalsamfunn og nr. 12 - ansvarlig forbruk og produksjon, samt mål nr. 17 - samarbeid for å nå målene.

Norge har 6 resultatområder med til sammen 24 nasjonale miljømål og 83 indikatorer. Norges Miljømål har mange likheter med FNs Bærekraftsmål. De mest relevante resultatområdene er naturmangfold, kulturminner og kulturmiljø, og friluftsliv.

IUCN

Norge er medlem i Den internasjonale naturvernunion (IUCN). Den har som mål å bevare natur og biologisk mangfold. Det finnes et eget program for arbeid med verneområder ([Protected Areas](#)). Under dette programmet utvikles det veiledning for å øke effektiviteten i arbeidet med å beskytte natur. En av disse er et klassifiseringssystem med såkalt [IUCN kategorier](#). Disse kategoriene benyttes i stor grad for å sammenlikne arbeidet med verneområder mellom ulike land, både regionalt og globalt.

Bernkonvensjonen

Bernkonvensjonens formål er å verne om europeiske ville dyr og planter og deres levesteder, med særlig vekt på truede og sårbare arter. Målet er også å fremme samarbeid mellom medlemslandene. Det er vedtatt fire lister (I-IV) som angir hvordan bestemte arter skal beskyttes (totalfredning, sikre

leveområder, regulering av jakt og bruk av jaktredskap). I tillegg er det vedtatt resolusjoner for å beskytte bestemte naturtyper (Resolution No. 4 (1996)) og arter (Resolution No. 6 (1998)).

Medlemslandene må rapportere om bevaringsstatus for de listede naturtypene og artene som finnes på eget territorium. I tillegg må landene opprette et nettverk av områder som skal bidra til å beskytte de aktuelle naturtypene og artene. Dette nettverket har fått navnet [Emeral Network](#).

Mer informasjon: [Bernkonvensjonen. - Miljødirektoratet \(miljodirektoratet.no\)](#)

Natur

Beskrivelse

Øyungen landskapsvernområde har et totalareal på 72 km² og sprer seg over Røros og Holtålen kommuner i Trøndelag fylke. Området grenser til Forollhogna nasjonalpark i øst, og er mye brukt i friluftslivssammenheng da området fungerer som en fin innfallsport til nasjonalparken.

Øyungen ligger innenfor Trondheimsfeltet, hvor skifer og kvartsrik berggrunn gir opphav til rike vann og næringsrik plantejord i verneområdet. De fleste tjern og innsjøer har ørret som eneste fiskeslag, men i Øyungen, verneområdets største innsjø, finner man også røye. Innsjøen har også en rik bunndyrfauna, da ferskvannsundersøkelser viser til 18 ulike arter totalt (Forvaltningsplan 2002).

Skoggrensen i verneområdet varierer betydelig - fra 700 moh. i nord til 900 moh. i sør. Det er fjellbjørkeskog som da dominerer av skogtypene. I Øggdalen kan man derimot finne barskogbeltet bestående hovedsakelig av gran. Kombinasjonen av et fuktig klima og rikelige mengder død ved, bidrar til en svært rik kryptogramfauna i området. Ellers dominerer fjellvegetasjonen av lavalpine og lite næringskrevende vegetasjon.

Av storvilt er både elg og villrein innenfor verneområdet. Det er også en del småvilt å finne, som også gir gode muligheter for småviltjakt. Videre er det flere hekkelokaliteter for vann- og vadefugler, samt fine hekkeforhold for fjellarter som lirype og fjellrype innenfor vernegrensene.

Naturtyper beskrivelse

Skog

I Øyungen landskapsvernområde finner man områder med fjellvegetasjon, myr, vannvegetasjon og skog. Fjellvegetasjonen består hovedsakelig av lite næringskrevende naturtyper. Av skogtyper er det barskog og fjellbjørkeskog som dominerer. Det meste av barskogen ligger i Øggdalen, hvor skoggrensen er på ca. 700 moh. Her finner man gammel barskog, hvor mesteparten av skogen er påvirket av hogst. På sørsiden av Øggdalen finner man også en meget frodig og artsrik storbregneskog, mens langs elven finner man høgstaudeskog. Det er også innslag av granskog i området.

Der hvor skoggrensen strekker seg opp til ca. 900 moh., rundt Elgsjøen og sør for Øyungen, finner man fjellbjørkeskog. På nord-østsiden av Elgsjøen finner man mer næringsrik fjellbjørkeskog med fuktig og rik jordsmonn som gir mer frodige og høyvokste plantesamfunn med høgstauder. Etter håndbok 13 er dette området kvalifisert som rik boreal lauvskog. Fjellbjørkeskogen ellers i landskapsvernområdet er mer preget av mer næringsfattig undervegetasjon av blåbær og ulike bregnearter.

Myr

Det største myrarealet i Øyungen landskapsvernområde finnes på begge sider av Gardåa. Myra er relativt næringsfattig og høgstarrdominert. Ellers finner man spredte forekomster av bakkemyrer på sørsiden av Elgsjøen og vest for Øyungen og Båttjønndalen.

Naturtyper og kartleggingsbehov

Det er ikke utført naturtypekartlegging innenfor Øyungen landskapsvernområde siden vernet ble opprettet i 2001. I denne prosessen var det skogområdene rundt Øggdalen, Hessja-Finnsåa og Elgsjøen som ble kartlagt etter Naturtype-håndbok 13. Kartleggingen har derimot kun gitt en naturtype for område, og det er ingen områdebeskrivelse knyttet til kartleggingen. Det er nødvendig med en oppdatering av naturtypene i Øyungen.

Områder som er aktuelt for kartlegging er:

1. Nord-østsiden av Elgsjøen som er kvalifisert som rik boreal lauvskog. Lokaliteten mangler områdebeskrivelse, og bør undersøkes nærmere for å oppdatere status på området, samt gi en bedre beskrivelse av naturforholdene og begrunnelse for verdisettingen.
2. Øggdalen og Ryggli er kvalifisert som gammel barskog. Lokaliteten mangler områdebeskrivelse, og bør undersøkes nærmere for å oppdatere status på området, samt gi en bedre beskrivelse av naturforholdene.
3. Gruvhøgda i tilknytning Berghøgda – Steinskneppen. Dette er et større område med kalkrike fjellområder. Dagens kartlegging er fra 1978 som er relativt lang tid siden og avgrensingen av området er usikkert. Mesteparten av området ligger innenfor Forollhogna nasjonalpark, men noe av området strekker seg også inn i Øyungen landskapsvernområde. Lokaliteten bør undersøkes nærmere for å oppdatere status på området, samt gi en bedre beskrivelse av naturforholdene.
4. Vegetasjonsrike områder rundt innsjøen Øyungen. Her er det gamle artsregistreringer fra 1980 og 1995. Området er ikke naturtypekartlagt.

Arter beskrivelse

Planter, sopp og lav

I barskogen er det gran som dominerer, men man finner noe innslag av furu. Granskogen har også et innslag av bjørk, rogn, selge og osp. Et fuktig klima og store mengder død ved gir et svært rikt kryptogamflora i Øggdalen. Feltundersøkelser fra 1990 og 1995 dokumenterte 137 ulike mosearter og 141 ulike lavarter som er registrert i dette området, jfr. Prestø & Holien, 1995. Skulle det være aktuelt med hogst i dette området igjen, vil det være behov for en ny kartlegging.

Det meste av fjellbjørkeskogen i Øyungen består av en undervegetasjon av blåbærlyng og bregnearter. I den mer næringsrike bjørkeskogen på østsiden av Elgsjøkneppen domineres bjørkeskogen av vierarter, tyrihjel, skogstorkenebb, turt, hvitsoleie og myskegras.

Fjellvegetasjonen består vesentlig av lavalpine arter. På værutsatte rabber finner man arter som greplyng, rypebær og krekling, med innslag av fjellpyrd, aksfrylte og rabbesiv. Rundt Steinskneppen og Elgsjøkneppen finner man rabbearter som krever rikere jordsmonn som, reinrose, bergstarr og

rynkevier. I terrengforsenkninger med tykt snødekke og sein smelting finner man arter som musøre, trefingerurt og dverggråurt.

Over det næringsfattige myrarealet over Gardåa er det flaskestarr og trådstarr som dominerer. På bakkemyrene finner man arter som blåtopp, bjønnskjegg, duskull, torvull og flaskestarr.

Øyungen er den største innsjøen i alle verneområdene i Forollhogna, og her kan man fiske både ørret og røye. Innsjøen er i utgangspunktet næringsfattig, men i lune viker finner man arter som elvesnelle, flaskestarr, flotgras og småblærerot. På dypere vann finner man arter som brasmegras, tusenblad og trådtjønnarks, jfr. Sæther et al. 1980 og Liavik 1995.

Fugl

Opp mot skoggrensa og fjellvegetasjonen mot nasjonalparken finner vi rike lirypelokaliteter. I følge Bevanger (1981) er det 3 områder som peker seg ut som viktige for vann- og vadefugler. I Båttjønndalen er det registrert svømmesnipe, bergand, svartand og sjøorre. I Øyungen er det gjort observasjoner av storlom, svømmesnipe, svartand og sjøorre, og i myrområdene langs Gardåa er det registrert spillplass for dobbeltbekkasin. Det har ikke vært gjennomført systematiske fugleregistreringer i Øyungen siden Bevangers undersøkelse i 1981. Av rovfugl finnes kongeørn og jaktfalk.

Pattedyr

Blant hjortevilt finner man elg, rådyr og villrein. Av mindre pattedyr finner man både markmus, hare, lemen og bever i området. For store rovdyr kan jerv og gaupe bruke området i perioder av året.

Villrein

Øyungen landskapsvernområde ligger innenfor Forollhogna villreinområde. Forollhogna skiller seg fra de fleste andre villreinområdene ved manglende innslag av høyalpine områder. Til gjengjeld gir det kalkrike jordsmonnet et balansert sesongbeite for villreinen. Innerst i Øyungen i områdene som grenser til nasjonalparken finner man trekkområder og sommer-høstbeite for villrein (Jordhøy et al. 2010).

Villreinområdene i Øyungen blir lite brukt i dag, og det er ikke registrert observasjoner av dyr siden 2011. Trekkveiene vestover i Forollhogna har vært utsatt for en økende ferdsel og forstyrrelser de siste 10 årene, som påvirker villreinens bruk av de østlige områdene (Gundersen et al. 2017).

For en fullstendig liste over registrerte arter i området, se artsdatabanken.no.

Rødlistearter beskrivelse

Norsk rødliste for arter 2021 gir en oversikt over arter og naturtyper med vurderinger av deres risiko for å dø ut eller forsvinne fra et område. Artene og naturtypene blir derfor klassifisert i ulike kategorier etter hvor truet de er. En art/naturtype regnes som truet dersom den er plassert i én av de tre kategoriene sårbar, sterkt truet eller kritisk truet. Rødlisten er utarbeidet av Artsdatabanken i samarbeid med fagekspertene.

Det vises til vedlegg med liste over rødlistearter i Øyungen landskapsvernområde hentet ut fra artsdatabanken 19.11.2024, filvedlegg 5. Listen viser registrerte observasjoner i perioden 2000-2024. I tillegg er det dokumenterte observasjoner av kongeørn (*Aquila chrysaetos*), jaktfalk (*Falco rusticolus*) og gaupe (*Lynx lynx*) (kilde: rovbaser).

Geologi beskrivelse

Bergartene som finnes i Øyungen og Forollhogna-området tilhører Trondheimsfeltets bergartkompleks som er en del av den kaledoniske fjellkjede. Her er den vanligste bergarten kvartsglimmerskifer, men man finner også dypbergarter som gabbro og trondhjemit.

Klimaendring

Klimaendringer som følge av økt temperatur kan gi kortere periode med snødekke og tilsvarende lengre barmarksperioder. Svingende temperaturer fører også til nedising av vegetasjon og beiteområder på høyfjellet. I år med mye nedising er det utfordrende for villreinen og finne nok mat i vinterbeiteområdene, og må derfor trekke nedover mot bygdene i lavlandet. Med økte temperaturer kan vi også forvente mer gjengroing av området, og det å opprettholde beitetrykk vil være et viktig tiltak for å bevare natur- og kulturlandskapets egenart og karakter.

Det forventes også hyppigere nedbørsperioder med større intensitet, mer nedbør og kraftigere vind som følge av endrede klimatiske forhold. Dette kan være utfordrende for flere arter som lever i høyfjellet og som er tilpasset et stabilt og kaldt klima. Hyppigere og mer intense nedbørsperioder kan føre til økt vannføring i vassdrag i tillegg til høyere risiko for erosjon på sårbare stier eller andre sår i terrenget. Flom og isgang har de siste årene vist seg å være en utfordring for bruer, noe man må ha fokus på i fremtidig forvaltning og eventuell tilrettelegging.

Målinger de siste 12 årene fra like nord for verneområdet (Ålen, Holtålen) viser variasjoner av årsnedbør mellom 510-828 mm. Klimastasjon i Ålen viser ikke temperaturene de siste årene. Kotsøy stasjon i Midtre Gauldal viser temperaturene de siste 20 årene (fra 2004). Middeltemperaturen har ligget på 1,4-5,9 grader celsius, mens maksimumtemperatur og minimumtemperatur har vært henholdsvis 32,9 og -31,1 grader celsius. Dataene er hentet fra [Norsk klimaservicesenter](#).

Annen negativ påvirkning

Økt ferdsel og annen menneskelig aktivitet i verneområdet kan gi slitasje på vegetasjon og forstyrrelser på sensitive arter. Friluftslivet og samfunnet er i stadig endring, så en kan forvente nye problemstillinger etter hvert som tiden går og nye trender etablerer seg.

Det er lite/ingen setring i området, og det meste av bebyggelsen innenfor verneområdet er nå brukt som fritidsboliger. Endret bruk med modernisering og «hyttefisering» av seterbebyggelsen kan utgjøre en potensiell trussel mot den tradisjonelle helheten i området, da spesielt seterlandskapet.

Økt utbyggingspress i randområdene kan påvirke landskapsvernområdet. Spesielt med tanke på hyttebygging, veger, vind- eller vannkraftanlegg, samt bergverksvirksomhet.

Bruk og historikk

Eierstruktur

Øyungen landskapsvernområde dekker et areal på 72 km², hvorav om lag 65 km² ligger i Holtålen kommune (5026) og i underkant av 7 km² i Røros kommune (5025). Hoveddelen av verneområdet ligger innenfor Hesjedal statsallmenning. Statskog SF er grunneier for statsallmenningen (gnr./bnr. 300/1 i Holtålen og 205/1 i Røros), mens bruksrettene administreres av fjellstyrene etter fjelloven. I Holtålen kommune administreres bruksrettene av Ålen fjellstyre, og i Røros kommune av Røros fjellstyre.

I tillegg til statsallmenningen inngår enkelte private eiendommer i verneområdet. I Holtålen kommune (5026) omfatter dette følgende gnr./bnr.: 118/1, 125/1, 125/4, 144/2, 158/1, 158/2,

158/3, 165/1, 167/1, 167/2, 167/3, 169/1, 169/2, 169/3, 169/4, 169/5, 169/6, 170/2, 170/4, 170/5, 239/2 og 239/4. I Røros kommune (5025) inngår eiendommene 114/1, 114/2, 114/3, 115/1, 115/2, 115/3, 115/4, 116/1 og 117/1.

Verneprosess

I NOU 1986:13 Ny landsplan for nasjonalparker foreslo Statens Naturvernråd opprettelse av en nasjonalpark som skulle omfatte Gauldalsvidda i Sør-Trøndelag og tilstøtende deler av Hedmark. Dette førte til etablering av «Forollhognautvalget», en samarbeidsgruppe med ordførere fra berørte kommuner. Utvalget la fram rapporter om naturforhold, brukerinteresser og forslag til vernebestemmelser.

I 1992 la Regjeringen fram St. meld. nr. 62 (1991–92) med forslag om vern av Gauldalsvidda/Forollhogna som nasjonalpark, kombinert med landskapsvernområder i seterdalene rundt fjellområdet. I mai 1993 ba Direktoratet for naturforvaltning (DN) fylkesmennene om å starte arbeidet med å fastsette foreløpige planområdegrenser. I mars 1994 sendte fylkesmennene i Hedmark og Sør-Trøndelag formell melding om planstart til grunneiere og berørte parter, samtidig som det ble avholdt åpne informasjonsmøter i kommunene.

Verneforslaget, utarbeidet i tett samarbeid mellom fylkesmennene, ble sendt på lokal høring i april 1996. Etter behandling av høringsuttalelser anbefalte fylkesmennene et verneforslag som ble oversendt DN for sentral behandling i november 1997. Forslaget, supplert med DNs kommentarer, ble sendt på sentral høring i desember 1998. I oktober 1998 holdt DN et møte med ordførere fra de berørte kommunene og fylkesmennenes miljøvernavdelinger.

Et arbeidsutvalg ble opprettet for videre utredning av forvaltningsmodeller, og la fram sin sluttrapport for DN i november 1999. Deres anbefalinger dannet grunnlag for DNs videre tilrådninger. DN oversendte sin tilrådning om vern til Miljøverndepartementet i september 2001.

Verneplan for Forollhogna med tilliggende dalfører med Forollhogna nasjonalpark, Budalen landskapsvernområde, Vangrøftdalen-Kjurrudalen landskapsvernområde, Londalen-Ørvilldalen landskapsvernområde, Ledalen landskapsvernområde m/plantelivsfredning, Øyungen landskapsvernområde, Magnilldalen-Busjødalen landskapsvernområde, Endalen landskapsvernområde og Forddalen landskapsvernområde i Rennebu, Midtre Gauldal, Holtålen, og Røros kommuner i Sør-Trøndelag, og Tynset, Tolga, Os kommuner i Hedmark ble vedtatt av Kongen i statsråd 21. desember 2001. Det vises til Kongelig resolusjon av 21.12.2001.

Vernegrense

Vedtatt vernegrense er gjengitt i vedlagt vernekart, kartvedlegg 1.

Brukshistorie

Øyungen landskapsvernområde ble opprettet for å ivareta et rikt og variert natur- og kulturlandskap som gjennom århundrer har vært formet av menneskelig bruk. Fjellområdene har hatt stor betydning for bosetting og næringsutvikling i bygdene, og har tradisjonelt vært brukt til setring, beite, jakt, fangst og fiske. I Forollhogna-området, inkludert i fjellene rundt Øyungen ble det tidligere drevet samisk tamreindrift frem til driften ble forbudt i 1901. Reindriftssamene måtte da forlate området med sine reinsdyr. Både samiske kulturminner og stedsnavn vitner imidlertid fortsatt om den tidligere samiske tilstedeværelsen og bruken.

Bruken av statsallmenningene har lange tradisjoner, og de ulike formene for høsting og ressursbruk omtales som bruksretter eller allmenningsretter. Disse rettighetene bygger på lang tids bruk og har

utviklet seg over tid i tråd med «tida og tilhøva». I dag er beitenæringen og friluftslivet de viktigste brukerinteressene i området.

Landbruk

Kommunen er landbruksmyndighet og har avgjørelsesmyndighet i saker etter jord-, skog- og konsesjonslov, forurensningsloven og flere tilskuddsordninger som gjelder jord- og skogbruk. Forvaltningsmyndigheten benytter derfor kommunen i spørsmål av landbruksfaglig karakter. Et forhold som kan være konfliktfylt med beitenæringen er forvaltning av store rovdyr, og da spesielt jerv. Landskapsvernet legger ingen føringer for viltforvaltningen, herunder forvaltning av store rovdyr jfr. verneforskriften. Forvaltning skjer etter nasjonal rovdyrpolitikk med tilhørende lovverk som forvaltes gjennom Miljødirektoratet eller Statsforvalteren. Øyungen ligger for øvrig innenfor beiteprioriterte områder.

Seterdrift og beitehold

Seterbruket i Øyungen-området går trolig tilbake til 1600-tallet, men de fleste sikre opplysninger stammer fra 1700-tallet. En oversikt fra 1723 viser at de fleste gårdsbrukene i Holtålen hadde seter. Innenfor Øyungen landskapsvernområde ligger de fleste setrene i Båttjønndalen, sør og vest for Øyungen og ved Elgsjøen. Bare ved Elgsjøen kan en si at setrene er samlet i ei setergrend av noe størrelse, i alt 6 setrer. Seterdriften holdt seg oppe til omkring 1970, men har deretter gått kraftig tilbake.

Verdien for landbruket ligger først og fremst i beiteressursene i landskapsvernområde i form av utmarksbeite for sau og storfe. Dyrkingsjorden er tilknyttet setervollene og benyttes i hovedsak som innmarksbeite i forbindelse med slipp og sanking. Ved vernetidspunktet var det to setrer med tradisjonell seterdrift. Foruten én gjenværende seter med mjølkeproduksjon ved Elgsjømoen i Øyungen landskapsvernområde i dag, slippes det beitedyr på streifbeite i setertraktene.

Beitedyrnæringen innenfor Øyungen er primært organisert gjennom Ålen beitelag vest, samt Dalsbygda beitelag innenfor arealet i Røros kommune i Tjurrudalen, lengst sør i landskapsvernområde. Ifølge [Kilden/Nibio](#) ble det for beiteåret 2023 for Ålen beitelag slept 2991 sau og lam, 189 storfe og 59 geit. Det er usikkert hvilke områder som har høyest beitepress og med hvilke husdyrslag, da beiteområdet også strekker seg utenfor grensene til landskapsvernområde.

For å bevare det spesielle kulturlandskapet vil en av hovedstrategiene være å opprettholde beitepresset. Ut ifra dagens situasjon og utvikling er det lite sannsynlig å anta at seterdrift og beitebruk vil ta seg nevneverdig opp innenfor landskapsvernområde fremover. Det vil derfor være en utfordring både for forvaltningsmyndigheten og landbruket å opprettholde de kvaliteter som kjennetegner seterlandskapets særpreg som er et av verneformålene med opprettelsen av Øyungen landskapsvernområde.

Vernebestemmelsene er ikke til hinder for beitebruk og drift av eksisterende setervoller. Heller ikke til oppføring av nødvendige nye bygninger for jordbruksformål eller beitebruk dersom noen ønsker å starte opp med dette. Det vises til unntaksbestemmelsene i kapittelet "Forvaltningsmyndighetens retningslinjer".

Skogbruk

Skogen innenfor Øyungen landskapsvernområde ligger både i statsallmenning og på privat grunn. Skogen i Hesjedal statsallmenning forvaltes av Statskog SF etter Lov om skogdrift mv. Statskog er ansvarlig for utnyttelsen av skogressursene i nært samarbeid med Hesjedal almenningstyre. Allmenningsstyret er valgt av og blant de gårdene som har bruksrett til trevirke. Uttak av trevirke er en rettighet for de bruksberettigede som er hjemlet i Lov om skogdrift mv. i statsallmenningene. Den

private skogen er lokalisert til Ryggli og Aasen-eiendommen nord for Øgga. Videre er skogen innenfor Øyungen klassifisert som vernskog. Dagens vernskogsgrenser, med tilhørende bestemmelser, ble vedtatt i starten av 1990-tallet av daværende fylkeslandbruksstyret i Sør- og Nord-Trøndelag. Hogst og uttak av trevirke innenfor verneområdet skal også skje i tråd med bestemmelsene for Vernskog i Trøndelag.

Bruken av skogressursene innenfor Øyungen var mer intensivt i tidligere tider. Bruken av skogen kunne til tider bli for stor, og i 1878 vedtok «Hersjedalen Statsalmending» bruksregler for hogst innenfor allmenningen. Det var ingen hogst av barskog de neste 20 årene, men i 1912-1991 ble det gjenopptatt hogst ved Høgvollråen/Øggdalen. I dag foreligger det ikke aktiv skogdrift innenfor verneområdet. Av hogst er dette primært knyttet til fjellbjørkeskog i forbindelse med uttak av ved til hytter og setre i området.

Det har ikke vært utført skogtakst ved Ryggli siden 1994, som da viste gode vekstvilkår for skog med betydelig andel av 11 og 14 bonitet. Det finnes også spesielle naturkvaliteter innenfor Øggdalen knyttet til truede/sårbare moser, lav og sopp som burde vært kartlagt. Dersom skogdrift skal gjenopptas i Øggdalen og Ryggli, må det utføres ny skogtakst og foreligge ny driftsplan for hogst i området.

Friluftsliv

Det er ingen begrensninger for utøvelse av enkelt friluftsliv som ikke krever fysisk tilrettelegging innenfor landskapsvernområdet. Retten til fri ferdsel i utmark (allemannsretten) har vært og er en viktig forutsetning for den norske friluftslivstradisjonen. Det er viktig å understreke at denne retten er nedfelt i friluftsloven, og at denne også gjelder innenfor områder vernet etter naturmangfoldloven.

Verneforskriften er ikke til hinder for bruk av tråsykkel og hest til ridning/kløv så lenge dette foregår i henhold til Lov om friluftslivet § 2 (ferdsel i utmark). Bruken av sykkel og hest kan riktignok medføre stor terrengslitasje på steder der dette ikke er ønskelig, dette bør i så fall forsøkes regulert av kommunen igjennom henstillinger og informasjon. Det kan eventuelt også inngås avtaler med aktuelle aktører. For bestemmelser og tilrettelegging for friluftslivet vises det til kapittel «Forvaltningsmyndighetens retningslinjer».

Øyungen landskapsvernområde er kartlagt som et stort og svært viktig friluftsområde med høy brukerfrekvens (2017), og fungerer i stor grad som turområde for lokalbefolkningen og hytteiere. Hessdalen Idrettslag arrangerer blant annet sykkelrittet Øyungen rundt og tur-/mosjonskonkurransen Hessjøen rundt, som begge foregår innenfor landskapsvernområdet. Om vinteren preparerer idrettslaget skiløyper i området rundt Øyungen, hovedsakelig langs seterveinettet.

Det vises til egen utarbeidet besøksstrategi for Forollhogna nasjonalpark vedtatt i 2020 (filvedlegg 1). Her beskrives de strategiske valg og aktuelle tiltak for kanalisering av ferdsel, informasjon og strategi for nye ferdselsformer eller friluftaktiviteter.

Jakt og Fiske

Friluftslivet i området er også knyttet til høsting av naturen og rekreasjon. Ålen fjellstyre administrerer fiske, småviltjakt og storviltjakt på bl.a. elg og villrein. For elgjakt inngår både Hersjedal-Holden og Hersjedal-Nordre jaktfelt i landskapsvernområdet, og det felles elg årlig innenfor verneområdet. Når det gjelder villrein, ligger verneområdet innenfor Forollhogna villreinområde.

Av fiskemuligheter i verneområdet er det innsjøene i Båttjønndalen, samt Øyungen, Elgsjøen og Elgtjønnna, og elvene Hesja og Øgga. Landskapsvernet legger ellers ingen direkte føringer for vilt- og fiskeforvaltningen.

Reiseliv

I Hessdalen er det tilbud om rideturer, guida fotturer, UFO-safari og opplevelser på seter. Det er noen allmenningshytter rett utenfor landskapsvernområde som leies ut. Dette er primært for å sikre allmennheten og bruksberettigede tilgang på friluftsliv, jakt og fiske. Ellers er det mest hytter til privat bruk.

Oversikt over reise og overnatting rundt Forollhogna området finner du på forollhogna.info.

Forskning og undervisning

Forvaltningsmyndigheten bør ha kontroll på det som gjøres av forskning slik at denne kunnskapen kan komme forvaltningen, allmennheten og andre interesserte til gode. Øyungen har store verdier innenfor kulturminner, geologi, flora og fauna, og det er en målsetting å kartlegge og overvåke disse verdiene best mulig.

Det er ønskelig at kunnskapen om verneverdiene skal kunne formidles både gjennom undervisning til skoleelever og studenter, og som informasjon til allmenheten. I besøksstrategien og kommunikasjonsplanen for Forollhogna er informasjon et viktig strategisk grep, jfr. filvedlegg 1 og 2.

Det er per nå etablert en publikumsrettet nettside: forollhogna.info

og en nettside for forvaltningen: nasjonalparkstyre.no/Forollhogna/

Videre er det på de definerte innfallsportene og informasjonspunktene satt opp temaplakater med informasjon om seterdrift og kulturminner, råd om ferdsel, villrein og andre sentrale tema.

Det er utarbeidet brosjyre for Forollhogna nasjonalpark.

Kulturminner

Kulturminner eldre enn år 1537 og samiske kulturminner fra 1917 eller eldre, er automatisk fredet, jfr. kulml §§ 3 og 4. Det er forbudt å gjøre inngrep i, skade eller utilbørlig skjemme disse uten at det foreligger tillatelse etter kulturminneloven § 8. Ved byggesaker og tiltak som medfører fysiske inngrep i kulturlandskapet, skal derfor kulturminnemyndighetene høres for å være sikker på at man ikke forringer/ødelegger verdifulle kulturminner.

I forbindelse med regionreformen i 2020 ble oppgaver og myndighet på kulturminneområdet overført fra Riksantikvaren til Trøndelag fylkeskommune og Sametinget/Sámediggi. Dette innebærer at disse nå er førstelinje i forvaltningen av de fleste automatisk fredete kulturminnene i Trøndelag.

Samiske kulturminner

Ved Langhaugen på østsiden av Elgsjøkneppen er det registrert samiske kulturminner som bosetning og aktivitetsområder med gammetufter, beingjømmmer, kaldkilder og kullgroper. Disse utgjør enkelte registreringer av et større registreringsprosjekt av samiske kulturminner i Forollhogna. For mer informasjon vises det til «[Registrering av samiske kulturminner i Forollhogna Nasjonalpark 2009 og 2010](#)».

Automatisk fredete kulturminner

Områdene i Øyungen har vært rike på naturressurser og var derfor et naturlig valg for tilhold for mennesker som levde av å høste. Det er derfor sannsynlig at det finnes et ukjent antall automatisk

fredete kulturminner i området, for eksempel steinalderboplasser, samiske boplasser og kulturminner knyttet til utmarksbruk, jernvinning, fangst og ferdsel.

Av automatisk fredete kulturminner er det registrert ett jernfremstillingsanlegg, av flere tilsvarende anlegg i området, i nordre del innenfor Øyungen i Øggdalen fra yngre jernalder- middelalder (L.F. Stenvik arkivrapport Vitenskapsmuseet).

I Kjølidalen/Tjurrudalen er det registrert fangstgroper/antatte fangstgroper som utgjør en lang sammenhengende rekke gjennom dalen. Innenfor landskapsvernområde er det fra Kjølitjønna i Røros kommune registrert 35 fangstgroper, men fangstrekken strekker seg lenger nordover utenfor vernegrensen. I tillegg er det registrert 3 fangstgroper vest for Elgtjønna ved grensa til Forollhogna nasjonalpark, der ytterligere 2 er lokalisert innenfor nasjonalparken.

Kulturmiljøer

Øyungen landskapsvernområde ligger innenfor Røros bergstad og Circumferensen, som er innskrevet på UNESCOs liste over verdens kultur- og naturarv. Circumferensen dekker et område av særlig betydning for verdensarven Røros bergstad og ligger innenfor en sirkel med radius på fire gamle norske mil (ca. 45 km i dag) med sentrum i gamle Storwartz gruve ([Regional plan fra 2011](#)).

Oppfølging av særlig viktige kulturlandskap i Sør-Trøndelag

I 2007 utarbeidet avdeling for landbruk og bygdeutvikling ved fylkesmannen i Sør-Trøndelag en rapport; «*oppfølging av særlige viktige kulturlandskap i Sør-Trøndelag*», (filvedlegg 4) der Øyungen-området ble undersøkt i to delområder, nordøst- og sørvestsiden av Øyungen.

Undersøkelsesområdene er begge innenfor Øyungen landskapsvernområde.

Området har mange godt bevarte setrer og er lite berørt av moderne inngrep. Det er innslag av gammel kulturmark på flere av setrene, og bygningsmiljøene er generelt svært godt ivaretatt. Området fremstår som svært attraktivt for allmennheten for turgåing og opplevelse av fjell- og seterlandskapet. Rapporten peker på at kvalitetene i området er truet av gjengroing og manglende drift på setrene.

Bygg og Installasjoner

Alt byggearbeid innenfor Øyungen landskapsvernområde skal vurderes etter verneforskriften. I tillegg skal byggetiltak behandles etter plan- og bygningsloven, der kommunen er forvaltningsmyndighet. Bygninger som er eldre enn 1850 skal også vurderes av fylkeskommunen, som er myndighet etter kulturminneloven. Statskog SF er forvaltningsmyndighet etter seterforskriften og fatter vedtak i saker som gjelder bruk og tiltak på setervoller i statsallmenningen. Fjellstyrene forvalter bruksrettene etter fjelloven, herunder jordbrukstilnyttede bruksretter.

Seterbebyggelsen

Innenfor Øyungen landskapsvernområde er det matrikkelført totalt 194 bygninger, der seterbebyggelsen utgjør hoveddelen av bygningsmassen med seterbuer/seterstuer, fjøs og løer. Bygningstyper som også er representert innenfor seterbebyggelsen er slåttebuer, masstu, kokhus, melkebu og brønnhus, samt enkelte matbuer og vedbuer. Det er også matrikkelført 14 båtnaust innenfor landskapsvernområde der flesteparten ligger ved Øyungen. Det finnes også 2 naust ved Elgsjøen.

Bygningsmiljøet i seterområdene omkring Øyungen ble fra da vernet ble vedtatt omtalt som svært enhetlig, til tross for at senere års bruksendring fra seterdrift til fritidsbruk har medført endringer og tilføyelser som ikke samsvarer med eldre byggeskikk. Bebyggelsen på setra er ofte forskjellig fra

gårdsbebyggelsen nede i bygda, selv om likhetstrekkene er mange. På grunn av setras sesongbetonte og spesialiserte produksjon var det andre og mer begrensende rombehov som gjorde seg gjeldende, både for oppbevaring av mat og opphold for folk og dyr. Dette gir seg utslag i at enkelte hustyper er vanligere på setra enn andre steder, og i at bygningene er små.

En sterk gjenbrukstradisjon har vært med å gi seterbebyggelsen et visst særpreg der bygninger som var blitt for små eller for dårlige hjemme på gården, ofte ble satt opp igjen for bruk i fjellet. Fremherskende vindretning ble gjerne avgjørende for plassering av bygningene, ved at de største bygningene som seterfjøs og seterstuer følger terrengkotene og ligger med langsiden mot dalen. Inngangsdøra er plassert på en langvegg, bl.a. fordi denne veggen holder seg snøfri. Mindre hus som løer og små masstuer har ofte dør i gavlen for å utnytte takhøyden best mulig og har gavlsiden mot dalen.

Bygningsmiljøet på setra må forstås som en del av en dynamisk prosess som har fulgt samfunnsutviklingen gjennom historien. Forvaltningsmyndigheten vil derfor legge til grunn slik situasjonen var ved vernetidspunktet i sin saksbehandling i saker som gjelder bygg.

For mer beskrivelse av seterbebyggelsen for Øyungen vises det til tidligere forvaltningsveileder (filvedlegg 7), samt byggeskikkveileder for seterområdene i Forollhogna, jfr. filvedlegg 3.

Hytter

Øyungen landskapsvernområde er først og fremst karakterisert som et seterområde med utpreget setermiljø, men det finnes likevel en god del enkelthytter innenfor landskapsvernområdet. De fleste hyttene er oppført omkring 1950-60 tallet som festetomter i tilknytning til de opprinnelige setervollene og langs det eksisterende vegnettet. Ifølge matrikkelen har 36 bygninger status som fritidsbygg/hytter, samt 27 bygninger uthus/anneks i tilknytning fritidsbebyggelse.

Modernisering av eksisterende bebyggelse gjennom standardhevinger, kan forringe helheten i området som setermiljø og kulturlandskap. Her vil også fritidsbebyggelsen kunne påvirke landskapsbilde. For å ivareta bygningsmassen vil det være behov for vedlikeholdsarbeid som er nødvendig for å opprettholde de tekniske installasjonene i bygningen. Forvaltningsmyndigheten vil oppfordre eiere til vedlikehold og reparasjoner fremfor full utskiftning der dette er mulig. Utgangspunktet for vedlikehold er at det skal skje i samsvar med eksisterende byggeskikk med hensyn til materialbruk, form, størrelse, plassering, takform/vinkel, og fargebruk.

Tilrettelagte installasjoner

Høyskolen i Østfold (HiO) har etter egen dispensasjon fra forvaltningsmyndighet tilrettelagt et midlertidig forskningsanlegg på Skarvan (975 moh). Stasjonen er forbeholdt forskere og studenter ved HiO. Forskningsanlegget har som formål å studere og dokumentere mekanismer bak et lysfenomen, også kjent som «Hessdalsfenomenet».

Det er etablert en basestasjon og mobiltelefonmast med strømfremføring via jordkabel på Skarvan (975 moh). Saken er behandlet som en egen dispensasjonssak fra forvaltningsmyndighet.

Infrastruktur

Veier

Etablerte veier i verneområdet har fri ferdsel med motoriserende kjøretøy og sykkel gjennom barmarkssesongen. Det går tre veier innenfor verneområdet:

1. Båttjønndalsvegen: det er bygd vei mellom Båttjønndalen og frem til Raudåvollen som utgjør ca. 9 km innenfor verneområdet.
2. Øyungsvegen: det går vei på sørsiden av Øyungen og frem til Meiåvollen som utgjør ca. 9 km innenfor verneområdet. Fra Steinsvollen tar veien av i en 2,5 km avstikker frem til Elgsjømoen.
3. Hesja-Øggdalen: det er tilrettelagt med traktorveg langs Hesja og nedre deler av Øggdalen.

Annet

I tilknytning til seterveinettet er det tilrettelagt parkeringsplasser ved Langen i Båttjønndalen, ved Bubekkvika i enden av Øyungsvegen og ved Meiåvollen innenfor landskapsvernområde. Utenom veier er det lite tung teknisk infrastruktur innenfor landskapsvernområdet. Hyttene har ikke innlagt strøm annet enn enkle solcellepanel. Det er heller ikke anlegg for vann og kloakk utover enkle løsninger til setrer og hytter.

Merkede stier og innfallsporter

For å gjøre tilretteleggingstiltak tilstrekkelig motstandsdyktige mot fremtidens klima, må tiltakshavere ta hensyn til de utfordringene klimaendringer innebærer for funksjonalitet og levetid for blant annet broer, ilandstigningsbrygger og turveier. Tilrettelegging skal skje i tråd med verneforskrift (fysiske tilrettelegginger), besøksstrategi og [Merkehåndboka](#).

Stier i og rundt Øyungen landskapsvernområde:

1. På vestsiden av Øyungen er det opparbeidet en sti mellom Raudåvollen og Bubekken, en strekning på om lag 3,5 km én vei.
2. Den gamle Øyungsvegen, fra grustaket ved Morkavollen og fram til Øyungsvegen ved Steinsvollen, er tilrettelagt som tursti. Strekningen er om lag 3 km lang.
3. Turen rundt Hessjøen er ca. 6 km lang med start og stopp ved Kørkhusvollen.
4. Fra grustaket ved Morkavollen går det en sti opp til Berghøgda (1246 moh.) innenfor Forollhogna nasjonalpark, en strekning på om lag 5 km. Det finnes også en alternativ rute fra Slettælet ved Øyungen, som er rundt 6 km én vei.
5. Fra Elgsjømoen i Øyungen inn til Dalbusjøen i Forollhogna nasjonalpark. Turen er ca. 6 km en vei.
6. Fra Meiåvollen til Øyavollen krysser man Forollhogna nasjonalpark. Stien er ca. 3,5 km en vei.

Motorferdsel

Motorferdsel innenfor Øyungen landskapsvernområde reguleres av motorferdselloven med tilhørende forskrifter, der kommunen er forvaltningsmyndighet. Grunneiers tillatelse i statsallmenningen gis av det respektive fjellstyret i henhold til fjelloven.

Det bør være en åpen dialog mellom kommunen og nasjonalparkforvaltningen slik at man får kunnskap om omfang av motorferdsel som kan påvirke verneverdiene, samt i forhold til vedlikehold av trasè for adkomst.

Tilleggsopplysninger

Grusuttak

De mest synlige inngrepene innenfor verneområdet er enkelte lokaliteter for uttak av grus for vedlikehold av veier. Av godkjente grusuttak innenfor landskapsvernområdet er:

1. Meiåfjellet: Grusforekomsten ved Meiåfjellet er grusuttak som har vært benytta siden vegen ble bygd på 1950-tallet. Dette uttaket er også aktuelt å bruke fremover. For å redusere de landskapsmessige endringene av grusuttak i landskapsvernområdet, er det ønskelig at uttaket på Morkavollen i størst mulig grad kan benyttes.

Det lokale veistyret har i samarbeid med grunneier utarbeidet en driftsplan som beskriver arealavgrensning for uttaket på Meiåfjellet og hvordan istandsetting skal gjennomføres. Planen ble behandlet i nasjonalparkstyret den 14.06.2024 som sak 27/2024.

Massetaket på Meiåfjellet utgjør et areal på 5,8 daa, og kan ha et uttaksvolum på inntil 10.000 m³ med et årlig uttak på 200-500 m³ i løpet av driftsperioden for planen. Det kan tas ut grus for knusing med ca. 10 års mellomrom og lagring på avsatt areal innenfor området for grustaket slik det er vist på uttakskart for Meiåfjellet. Plan for uttak, og opprydding og sikring under drift, samt plan for opprydding og skiring etter endt drift (avslutningsplan) i driftsplanens kap. 3 og 5 gjelder for bruken av massetaket, jfr. filvedlegg 6.

2. Båttjønndalen: Setervegen Vårhus-Raudåvollen gjennom Båttjønndalen har et estimert behov av vedlikeholdsgrus på ca. 200m³ årlig. Grustak til vegvedlikehold skal skje utenfor verneområdet. Grusforekomsten ved Vårhusvollen i Finnsåsdalen har tilstrekkelig mengde og kvalitet med bearbeidelse (knusing) for å imøtekomme den relativt beskjedne trafikkmengden som kan forventes. Det skal også sees på muligheter for uttak av overskuddsgrus til veivedlikehold da det er ønskelig at gamle grusuttak innover veien pusses til og lukkes, jfr. tiltak nr. 1. I forbindelse med tilpussing kan overskuddsgrus brukes til veivedlikeholdet.

Bergvirksomhet

I Kongelig resolusjon av 21.12.2001 om verneplan for Forollhogna, er bergverksdrift beskrevet som en av brukerinteressene som knyttes til området, og at det er kartlagt en malm-åre i østre deler av planområdet som kan ha «fremtidig kommersiell interesse». Av forhold i forskrift om Øyungen landskapsvernområde som omhandler underjordisk drift av mineralforekomster, er det Hersjø malmforekomst eller Hersjøforekomsten som er omtalt i Kongelig resolusjon.

Drone

For bruk av drone innenfor landskapsvernområde gjelder eget regelverk for dronebruk, jfr. luftfartstilsynet. Bruk av drone skal likevel skje hensynsfullt, og det skal tas hensyn til sårbare perioder for dyre- og fuglelivet (hekking og yngling), samt andre som går på tur. Friluftsloven § 11 angir at enhver skal opptre hensynsfullt og varsomt for ikke å volde skade eller ulempe for eier, bruker eller andre, eller påføre miljøet skade.

Forvaltning

Innledning

Verneforskriften er gjeldende lovverk for Øyungen landskapsvernområde, og gir full oversikt over forbud, generelle unntak og eventuelle unntak etter søknad. Dette er videre utdypet under "Forvaltningsmyndighetens retningslinjer".

Dispensasjonssøknader

Det er viktig at søknader inneholder utfyllende informasjon om hvem, hva, når, hvor, hvorfor og hvordan tiltaket/aktiviteten skal gjennomføres. Før et tiltak kan iverksettes må det som oftest foreligge en tillatelse fra grunneier, kommunen, nasjonalparkstyret og eventuell annen myndighet.

Alle søknader skal vurderes etter behov/formål og behandles i tråd med verneforskriften og de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12. Selv om et omsøkt tiltak er innenfor rammen av en spesifisert dispensasjonsbestemmelse må det likevel gjøres en selvstendig vurdering av hvorvidt dispensasjon skal gis. Det er altså opp til forvaltningsmyndigheten å vurdere om en søknad gir grunnlag for å gi dispensasjon, etter en samlet vurdering hvor også verneformål, naturforholdene, andre interesser m.m. inngår. Forvaltningsmyndigheten har også mulighet til å knytte vilkår til sine vedtak, så lenge disse vilkårene er saklige og forholdsmessige vilkår sett opp mot det tillatelsen gjelder (vilkårslæren).

Alle dispensasjonssaker, samt avgjørelser fattet etter verneforskrift, blir publisert i [Miljøvedtaksregisteret](#) som er et offentlig register som gir allmennheten fri tilgang på enkeltvedtak og forskrifter på miljøområdet. Forvaltningsmyndigheten som har truffet enkeltvedtak har plikt til å registrere vedtak i Miljøvedtaksregisteret.

Høring av tiltak innenfor verneområder

Avhengig av tiltakets art, sendes søknader på høring til relevante fagmyndigheter – som regional planmyndighet, kulturvernmyndighet eller landbruksmyndighet – for å sikre en helhetlig vurdering i tråd med gjeldende regelverk og verneformål.

Klage

Alle som er part i en sak eller har rettslig klageinteresse kan påklage et enkeltvedtak, jfr. forvaltningsloven § 28. Fristen for å klage på et vedtak er 3 uker fra mottaker er gjort kjent med vedtaket. En skriftlig klage sendes nasjonalparkstyret for Forollhogna for vurdering. Dersom nasjonalparkstyret endrer sitt opprinnelige vedtak, vil det nye vedtaket regnes som et nytt enkeltvedtak, som kan påklages. Dersom nasjonalparkstyret opprettholder sitt vedtak, sendes klagen til Miljødirektoratet for endelig avgjørelse.

Forhold til andre lovverk

Det fremgår i naturmangfoldloven § 48 at i tilfeller hvor tiltak trenger tillatelse både etter verneforskrift og etter annet lovverk, kan tiltakshaver velge å søke om tillatelse parallelt. Hvor det søkes parallelt om tillatelse, skal vedtak fattes først etter verneforskrift dersom ikke annet følger av verneforskriften eller forvaltningsmyndighetens samtykke.

Tiltak i verneområdet

Med hjemmel i naturmangfoldloven § 47 har nasjonalparkstyret mulighet til å gjennomføre tiltak og skjøtsel som ivaretar og/eller fremmer verneformålet. Det kan også gjennomføres forvaltningstiltak som er tillatt etter verneforskrift eller ved at nasjonalparkstyret behandler dette som en dispensasjonssak, hvis skjøtselen ikke kan gjennomføres etter § 47. I slike tilfeller må styret inngå

avtale med grunneier og rettighetshavere dersom tiltakene kommer i konflikt med deres rettigheter. Organisasjoner og privatpersoner kan komme med innspill til nasjonalparkstyret i forhold til skjøtselstiltak innenfor verneområdet, som kan legges frem for nasjonalparkstyret. Styret vedtar hvilke tiltak det skal søkes midler til.

Nasjonalparkstyret søker årlig om midler fra Miljødirektoratet for gjennomføring av ulike tiltak som fremmer verneverdiene. I denne forbindelse holdes det et årlig planleggingsmøte mellom forvaltningsmyndigheten og SNO. Tiltak skal være forankret i forvaltningsplanen, besøksstrategi og kommunikasjonsplan.

Naturoppdrag

For bestilling av tiltak og andre oppdrag benyttes applikasjonen Naturoppdrag. Her legges det inn observasjoner, installasjoner og behov som dukker opp innenfor landskapsvernområdet. Naturoppdrag er derfor et viktig verktøy for den løpende dialogen mellom forvaltningsmyndigheten og SNO.

Tiltaksplan

ID_TILTAK	P RI	Beskrivelse	Kategori	Bevarin gsmål	Dato innlagt	Dato ferdig	Internt opphav
ID_TILVV00000743_000000001	1	Lukking av gamle grusuttak langs Båttjønndalsvegen. I denne forbindelse trengs det kartlegging av gamle grusuttak for å vurdere hvordan, og om det er hensiktsmessig, å lukke takene.	Restaurering	Ikke valgt	19.12.2024	31.12.2030	Forvaltningsplan
ID_TILVV00000743_000000002	2	Naturtypekartlegging (NiN) i Øggdalen og Rygglia for å styrke kunnskapsgrunnlaget om naturverdier i og i verneområdet.	Kartlegging	Ikke valgt	19.12.2024	31.12.2030	Forvaltningsplan
ID_TILVV00000743_000000003	3	Kartlegging i forhold til utarbeiding av skjøtelsesplan for gammel kulturmark på Meiåvollan. Området har	Kartlegging	Ikke valgt	19.12.2024	31.12.2030	Oppfølging av særlig verdifulle kulturlandskap i Sør-Trøndelag

		vært ganske artsrikt tidligere, og ved rydding kan man oppnå gode resultater når det gjelder å gjenskepe den tidligere vegetasjonen. Dette arealet kan etter en restaurering defineres som gammel kulturmark.					i Holtålen kommune, rapport 2007.
ID_TILVV00000743_000000004	4	Kartlegging i forhold til utarbeiding av skjøtselsplan for gammel kulturmark på Steinsvollan. Vegetasjonsmessig er Steinsvollan omtalt som godt bevart. Her vokser mange ulike kulturmarksarter, og med riktig skjøtsel vil vollen være verdifull også i framtiden.	Kartlegging	Ikke valgt	19.12. 2024	31.12. 2030	Oppfølging av særlig verdifulle kulturlandskap i Sør-Trøndelag i Holtålen kommune, rapport 2007.
ID_TILVV00000743_000000005	5	Mulighetsstudie for tilrettelegging av verneområdeinformasjon etter Miljødirektoratets merkevarestrategi for Øyungen og Ledalen.	Tilrettelegging og informasjon	Ikke valgt	19.12. 2024	31.12. 2027	Besøksstrategi

Skjøtselsplan

Planbehov er ikke avklart

Besøksforvaltning

Plan utarbeidet og ligger som vedlegg

Forvaltningsutfordringer

Utfordringene i Øyungen landskapsvernområde er mye knyttet til å opprettholde tilstanden til det særegne natur – og kulturlandskapet som trekkes frem i verneformålet. I denne forbindelse er bevaring av seterlandskapet viktig, noe som kan komme i konflikt med en endret praksis i jord- og beitebruken, samt endret bruk av området.

De viktigste utfordringene for vernet er listet opp under:

1. Gjengroing
2. Endret bruk av området, som fører til etterspørsel av større tekniske inngrep.
3. Setre som blir omregistrert til fritidsbolig.
4. Klimaendringer.
5. Utenforliggende tiltak som kan påvirke verneverdiene.

Naturmangfoldloven

Da naturmangfoldloven av 19. juni 2009 ble vedtatt med ikrafttredelse 1. juli 2009, ble naturvernloven opphevet. Nå gjelder verneforskrifter vedtatt i medhold av naturvernloven inntil Kongen bestemmer noe annet, jf. naturmangfoldloven § 77. Naturmangfoldloven § 36 (annet ledd om landskapsvernområder), § 47 (skjøtsel av verneområder) og § 48 (dispensasjon fra vernevedtak) er også gjort gjeldende for forskrifter som er vernet etter naturvernloven.

Miljørettslige prinsipper (§§ 8-12)

De miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven kapittel II kommer til anvendelse ved utøvelse av offentlig myndighet, og må vurderes når det treffes vedtak etter verneforskrift samt ved andre beslutninger, f.eks. om forvaltningstiltak/skjøtsel. De miljørettslige prinsippene er: kunnskapsgrunnlaget (§8), føre-var-prinsippet (§9), økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver (§11) og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12). Prinsippene er ikke selvstendige vedtakshjemler, men skal legges til grunn som retningslinjer når det treffes beslutninger som berører naturmangfold etter andre bestemmelser. Dette innebærer at prinsippene skal være en del av vurderingen både ved vedtak med hjemmel i spesifiserte dispensasjonsbestemmelser i verneforskrifter, og ved vedtak etter naturmangfoldloven § 48.

Verneforskrift URL

<https://lovdata.no/forskrift/2001-12-21-1569>

Sentrale føringer

Dispensasjon etter naturmangfoldlovens § 48

Den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48 gjelder istedenfor den generelle dispensasjonsbestemmelsen i verneforskriften (jf. overgangsbestemmelsen i NML § 77).

Naturmangfoldloven § 48 gir forvaltningsmyndigheten hjemmel til å gi dispensasjon fra verneforskriften i tre alternative tilfeller; 1) dersom det ikke strider mot verneformålet og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, 2) dersom sikkerhetsmessige hensyn gjør det nødvendig, eller 3) dersom hensynet til vesentlige samfunnsmessige hensyn gjør det nødvendig.

Bestemmelsen skal være en sikkerhetsventil for tiltak som ikke kunne forutsees, eller spesielle /særskilte tilfeller som ikke ble vurdert, på vernetidspunktet. Første alternativ dekker tilfeller hvor verneformål og verneverdier tåler enkeltstående avvik fra vernebestemmelsene, og er i utgangspunktet ment for bagatellmessige inngrep eller forbigående forstyrrelser.

Dispensasjonsbestemmelsen i NML § 48 er en kan-regel, det vil si at selv om vilkårene for å gi dispensasjon er oppfylt, så er det ingen som har krav på dispensasjon. Det er nødvendig med en bredere vurdering av om det bør gis dispensasjon. For mer informasjon se «[Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter](#)».

Skjøtsel ved naturmangfoldloven § 47

Naturmangfoldloven § 47 gir generelle regler om forvaltningsmyndighetens adgang til å foreta skjøtsel i verneområder. Bestemmelsen gir forvaltningsmyndigheten adgang til å utøve en viss fysisk rådighet uten grunneiers samtykke. Bestemmelsen gir også adgang til, i skjøtselsøyemed, å treffe tiltak som vernebestemmelsene ellers forbyr eller regulerer. Verneforskriftens unntak for skjøtselstiltak gjelder bare for skjøtsel som forvaltningsmyndigheten står for og som gjelder verneområdet. Bestemmelsen i NML § 47 gir ikke adgang til å pålegge grunneieren en viss bruk av området.

Med hjemmel i NML § 47 kan det foretas tiltak for å opprettholde eller oppnå natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet, herunder tiltak for å kanalisere ferdsel, fjerning av vegetasjon eller fremmede treslag og restaurering etter naturinngrep. Skjøtselstiltak som innebærer høsting av naturlige ressurser eller en vesentlig endring i naturtilstanden på vernetidspunktet kan ikke skje med hjemmel i NML § 47.

Adgangen til skjøtselstiltak gir også rett til nødvendig motorferdsel innenfor hele verneområdet uten grunneiers samtykke. Dersom det er nødvendig å passere eiendom utenfor verneområdet for å komme fram, gir NML § 72 adgang til det. Berører skjøtselstiltak privat eiendom eller rettigheter i verneområdet, skal eieren eller rettighetshaveren varsles på forhånd. Økonomiske fordeler ved gjennomføringen av skjøtselstiltak tilfaller grunneieren eller rettighetshaveren. Tiltak som ikke kan foretas med hjemmel i NML § 47 krever avtale med grunneier.

Randområder til verneområdet etter naturmangfoldloven § 49

Naturmangfoldlovens § 49 omfatter utenforliggende virksomhet som kan medføre skade inn i et verneområde. Hvis virksomhet som trenger tillatelse etter annet lovverk, gir innvirkning på verneverdiene, skal hensynet til disse verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis, og ved fastsetting av vilkår. For annen virksomhet gjelder aktsomhetsplikten etter NML § 6.

Forvaltningsmyndighetens retningslinjer

Id	Tema	Forskriftreferanse	Forvaltningsmyndighetens retningslinje
1	Annet	§2 - Verneformål	<i>"Formålet med opprettelsen av Øyungen landskapsvernområde er å ta vare på et særpreget natur- og kulturlandskap med tilhørende planteliv, der seterlandskapet med seterbebyggelse, setervoller og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart".</i>

			Forvaltningsmyndigheten skal i alle saker vurdere hvordan et tiltak eller en aktivitet kan påvirke landskapet. Landskapet skal forvaltes slik at man ivaretar landskapets egenart.
2	Annet	§3, punkt 1	Området er vernet mot alle tiltak som medfører små og større fysiske inngrep i landskapet. Dersom tiltaket ikke faller innunder forskriftens § 4 - <i>Generelle unntak</i>, er området vernet mot alle inngrep og tiltak som nevnt i § 3 punkt 1. Dette er uavhengig av om tiltaket er søknadspliktig etter annet lovverk. Eksempler på tiltak som er forbudt er: bygg uavhengig av størrelse, platting, terrasser, takoverbygg, grillhytte, badestamp, gapahuk, tekniske installasjoner som solcelle, ventilatorer, turbiner etc. Forvaltningsmyndigheten avgjør i tvilstilfeller om et tiltak må ansees å ville endre landskapets art eller karakter. I denne vurderingen skal det legges vekt på den samlede virkningen av tiltakene i området, jf. naturmangfoldloven § 36 andre ledd.
3	Veier og annen infrastruktur	§3, punkt 1	Bygging av nye veger, både traktorveger og bilveger, og omfattende omlegging av eksisterende veger som medfører inngrep er forbudt. I forbindelse med setre i drift kan det søkes om tiltak knyttet til veiadkomst, jfr. ID 23. I en eventuell søknad må behovet for tiltaket begrunnes og dokumenteres, samt at det må fremgå hvilke tilpasninger, utforming og opprydding som skal gjøres for å hensynta landskap og naturmiljø. Dette vil følges opp gjennom vilkår ved en eventuell tillatelse.
4	Reiseliv	§3, punkt 1	Det er et forbud mot hensetting av campingvogner og bobiler i verneområdet. Denne bestemmelsen tar sikte på å forby plassering av campingvogner og bobiler, for på den måten å hindre at disse fungerer som en ny boenhet i verneområdet.
5	Friluftsliv	§3, punkt 1	Det er et forbud mot fysiske inngrep, slik som <i>anlegg og faste innretninger</i>. Her inngår oppsett av broer, kloppegging på turveier, gapahuk, og andre tiltak som krever inngrep i naturen i forbindelse med tilrettelegging for friluftslivet. Slike tiltak vil være søknadspliktige. Verneforskriften er ikke til hinder for fri ferdsel til fots eller bruk av tråsykkel og hest til ridning/kløv. For dette gjelder friluftsloven.
6	Annet	§3, punkt 2	Det er åpnet for uttak av løsmasser ved grusuttak på Meiåfjellet. Uttak av løsmasser fra dette stedet skal kun brukes til den vegstrekningen som ligger innenfor verneområdet. Videre retningslinjer for grusuttaket jfr. filvedlegg 6

			For Båttjønndalsvegen, skal grus for vegvedlikehold hentes utenfor verneområdet. Det kan derimot åpnes for at overskuddgrus fra istandsetting av eldre uttaksområder innenfor landskapsvernområde kan brukes til vegvedlikehold. Tiltaket vil være søknadspliktig og kreve driftsplan for istandsetting/uttaket
7	Landbruk – jord og skogbruk	§3, punkt 3	I forbindelse med skogsdrift gjelder lov om skogbruk og skogvern med tilhørende forskrifter. Verneforskriften gjelder i tillegg, og etter verneforskrift er det ikke tillatt med treslagsskifte, bygging av skogsbilveier og snauhogst av flater større enn 3 daa i fjellbjørkeskog. Sprøyting av midler mot løvtreoppslag er forbudt. For å ta vare på de spesielle kvalitetene i Øggdalen knyttet til trua/sårbare moser, lav og sopp, samt hensyn til dyreliv, er følgende retningslinjer for skogsdrift innført: 1. Driftsmessig inndeles Øggdalen i 3 ulike soner (kartvedlegg 2): • Sone uten hogst. • Sone med selektiv hogst. • Sone med foryngelseshogst. 2. Med Øggdalen i denne sammenheng menes landskapsområdet nord for Høgvollbekken (se kartvedlegg 2). Følgende retningslinjer gjelder for sonen med selektiv hogst: • Hogst kan skje ved selektivt uttak, det skal settes igjen minimum 16 trær pr. da. • Eller ved uttak av små klynger av trær med flatestørrelse inntil 0,5 daa. • Storparten av løvskogen må få stå igjen etter hogst. Av løvskog kan bare hogges bjørk. 3. Følgende retningslinjer gjelder for sonen med foryngelseshogst (se kartvedlegg 2): • Ved foryngelseshogst skal det ikke anlegges større flater enn 3 daa og det skal stå igjen 5-15 trær pr. daa etter hogst. Ny hogst kan ikke utføres før ny skog har nådd en gjennomsnittlig høyde på 3 meter. • Det skal være minst 50 meter mellom hogstflater. • Stående døde trær (gadd) og liggende død ved (læger) skal stå igjen, under og etter hogst. For hogst av barskog i Rygglija gjelder retningslinjene for sonen med foryngelseshogst i Øggdalen.
8	Motorferdsel	§3, punkt 4	Adgangen til motorferdsel er regulert gjennom de alminnelige reglene i motorferdselloven med

			tilhørende forskrifter, der myndighet er tillagt kommunen. Forvaltningsmyndigheten skal ikke behandle søknader om motorferdsel i utmark som egen sak etter verneforskrift. All motorisert ferdsel skal foregå hensynsfullt og slik at det ikke oppstår forstyrrelser, hjulspor og terrengskader.
9	Bygninger og andre installasjoner	§4, punkt 1	Vedlikehold av eksisterende bygg, veger, anlegg, gjerder, bruer, klopper o.l. kan utføres uten søknad. Med vedlikehold menes behov for å foreta reparasjon og utskifting av slitte/ødelagte bygningsdeler med jevne mellomrom på grunn av slitasje, påførte skader grunnet vær og vind og forventet forfall. Utskifting bør så langt som mulig gjøres likt mot likt, i materialbruk og utseende. Bygg Med vedlikehold på bygg menes tiltak som ikke endrer byggets fasade. Nedtaking av en bygning og erstatning av denne med en ny anses ikke som vedlikehold, og er et søknadspliktig tiltak. Tiltak som medfører standardhevinger eller endringer i fasade er ikke å regne som vedlikehold, og derfor søknadspliktig. Ombygging og restaurering er søknadspliktige tiltak. Bruer og klopper Med vedlikehold på bruer og klopper menes tiltak som ikke medfører vesentlige endringer av funksjon, størrelser eller utseende sammenliknet med eksisterende konstruksjoner.
10	Veier og annen infrastruktur	§4, punkt 1	De to vegene gjennom landskapsvernområde, Båttjønndalsvegen og Øyungsvegen med tilstøtende sideveger kan vedlikeholdes på en slik måte at vegstandarden opprettholdes. Med vedlikehold på veg menes grusing med rene masser, opprensning av grøfter, stikkrenner etc. Dreneringstiltak og ny grøfting, standardheving mv., regnes ikke som vedlikehold og er søknadspliktig.
11	Bygninger og andre installasjoner	§4, punkt 2	Med brann og naturskade forstås skader på bygg som skyldes akutte og uforutsette hendelser som brann, ras, flom og storm. Hendelser som frost, tele, tørke, nedbør, snøtyngde, skader av dyr, insekter, bakterier, sopp, råte mv. som forårsaker forfall av bygninger er ikke å forstå som naturskade under denne unntaksbestemmelsen. Forvaltningsmyndighet skal varsles med dokumentasjon på naturskader, og kan sette vilkår for utforming og plassering av nytt bygg. Det vises til ID 17.

12	Landbruk – jord og skogbruk	§4, punkt 3	Forskriften er ikke til hinder for beiting og drift av eksisterende setervoller, dyrkede arealer og nødvendig gjerding. Nødvendig gjerding gjelder setervoll, nattbeite, for syke dyr, kalver, sanking etc. i tilknytning til setervoll. Vedlikehold på eksisterende gjerder er tillatt uten søknad.
13	Landbruk – jord og skogbruk	§4, punkt 4	Anlegg av nødvendige sanketrøer i beitenæring er tillatt uten søknad, så fremt tiltaket ikke medfører terrenginngrep som planering, skjæring, fylling, grusing, mv. Tiltak som medfører terrenginngrep, er søknadspliktig.
14	Friluftsliv	§4, punkt 5	Jakt og fiske kan drives i samsvar med gjeldende særlover.
15	Redningstjenesten	§4, punkt 6	Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i sikrings-, ambulanse-, politi-, brannvern-, oppsyns- og forvaltningsøyemed med hjemmel i lov er tillatt.
16	Bygninger og andre installasjoner	§5, punkt 1-3	Benevnelsen bebygd areal (BYA) jf. Norsk Standard 3940 skal benyttes ved alle typer byggesøknader. Nyeste versjon av «Grad av utnytting» kan benyttes som veiledning. BYA måles etter utvendig kledning/panel/ytterveggens utside. Forskriften omhandler bygninger for jordbruksformål knyttet til seterdrift og beitebruk. Med det menes bygninger med ulike funksjoner som seterstue, seterfjøs og ulike uthus tilknyttet bebyggelsen og bygningsmiljøet. Hvis den aktive landbruksdriften på setra opphører vil setra, med bygninger, bli betraktet på linje med alminnelige fritidsbygninger i forvaltningsmyndighetens saksbehandling og behandles etter naturmangfoldlovens § 48, jfr. ID 23. Fritidsbebyggelse og hytter skal som hovedregel underordne seg retningslinjer for seterbebyggelsen. Søknad om byggetiltak må være skriftlig og gi tilstrekkelig informasjon. Se nasjonalparkstyret sin nettside for veiledning ved søknad.
17	Annet	§5, punkt 1	Det kan gis tillatelse til oppføring av nødvendige nye bygninger til seterformål og beitebruk. Med beitebruk menes slått og beite, ikke slått alene. Forskriften åpner ikke opp for oppføring av nye bygninger med formål fritidsbebyggelse, utleie, turisme eller lignende i verneområdet selv om dette er knyttet til landbruksnæring og kan oppfattes som tilleggsnæring. Oppføring av fritidsbebyggelse er ikke tillatt på grunnmur, eller tufter etter tidligere seterbebyggelse.

			Forvaltningsmyndigheten kan gi nærmere vilkår om hvordan nybygg skal plasseres/utformes, og hvordan bygninger skal tilpasses eksisterende bygningsmiljø. Følgende retningslinjer for bygningsvolum gjøres gjeldene: • Nybygg og fundamentering skal følge lokal byggeskikk for område, jfr. filvedlegg 3. • Nybygg skal ha en enkel rektangulær form, med saltak. • Bygningsvolumet skal legges så nær bakken som mulig. • Synlig grunnmur/fundamentering skal tildekkes med naturstein, slik at det fremstår som tørrmur. Følgende retningslinjer for nye uthus (vedbod, utedo, lager): • Enkel rektangulær form, med gavlvegg på byggets kortsida. • Bebygd areal inntil 20 m² • Mønehøyde inntil 3,5 m² • Uthus skal ha saltak, for mindre uthus inntil 10 m² kan skråtak/pulttak tillates, takutstikk inntil 25 cm. Følgende retningslinjer til størrelse og plassering av nye seterhus gjelder: • Nybygg bør plasseres med møneretning parallelt med terrengkvotene eller den fremherskende vindretning. • Bebygd areal inntil 60 m² • Mønehøyde inntil 4,5 m. • Takutstikk inntil 25 cm. • Vindu skal følge lokal byggeskikk, og store, blanke overflater tillates ikke. Følgende retningslinjer for nye fjøs gjelder: • Nye fjøs må kunne innordne seg landbruksmessige krav og landbruksfaglige behov. • Oppføres i rektangulær form med saltak.
18	Annet	§5, punkt 2	Etter søknad kan det tillates restaurering og ombygging av eksisterende bygninger for jordbruksformål eller med tanke på bruksendringer. Restaurering Restaureringen skal ha som utgangspunkt å bevare bygget mest mulig likt det opprinnelige av bygget. For at et bygget skal regnes som et objekt for restaurering, gjøres det en helhetsvurdering der inntil 50 % av taket bør være intakt.

			Å gjenreise eller bygge kopier av bygg, som det bare finnes rester igjen av, tillates normalt ikke. Dersom dette skal kunne tillates, må det være som en del av et større samlet kulturlandskapstiltak med allmenn verdi. Slike tiltak bør utføres i samarbeid med museums- og historielag og lignende for å sikre at bygg og landskapstiltak er av kulturhistorisk formidlingsverdi og kan nyttes av allmennheten. Samarbeid og/eller driftsavtaler med offentlige aktører tillegges betydelig vekt. Behandling av søknad om restaurering skal skje i samråd med kulturvernmyndigheten. Bruksendring Bruksendring av bygg er ikke regulert i verneforskriften, og derfor ikke søknadspliktig etter verneforskrift. Søknad om bruksendring skal behandles av kommunen etter plan- og bygningslov. Forvaltnings-myndigheten er imidlertid å regne som berørt statlig myndighet i bruksendringssaker, og skal gis mulighet til å uttale seg på saksområdet jf. plan- og bygningsloven § 19-1. Avklaring om bruksendring bør foreligge <u>før</u> søknad om byggetiltak om restaurering/ombygging sendes til forvaltningsmyndighet.
19	Bygninger og andre installasjoner	§5, punkt 3	Tilbygg skal tilpasses eksisterende bygg mht. fasade, materialvalg, farge, taktekking og vinduer. Tilbygg skal i utgangspunktet skje på byggets lengderetning og etter lokal byggeskikk. Grenser for bebyggelse areal avgjøres i forhold til byggets formål på eiendommen: 1. Tilbygg til seter som er i aktiv drift: - Tilbygg på seterstue/seterbu kan utvides maks 30 % fra byggets areal ved vernetidspunkt, men skal ikke overstige maks totalt areal på 80 m² BYA. - All bebyggelse skal vurderes i forhold til landbruksbehov. 2. Tilbygg på seterstue der eiendommen ikke inngår i aktiv jordbruksdrift, men nyttes til fritidsbruk, og tilbygg på hytte: - Tilbygg på seterstue/seterbu/hytte kan utvides maks 30% fra byggets areal ved vernetidspunktet, men skal ikke overstige maks totalt bebyggelse areal på 60 m² BYA. Byggetiltak som takoverbygg, plattinger, terrasse, veranda etc. er ikke å regne som tilbygg, og behandles etter naturmangfoldlovens § 48, jfr. ID 27.

20	Bygninger og andre installasjoner	§5, punkt 4	Riving av eldre seterbebyggelse er ikke tillatt, men kan etter søknad tillates. Det skal innhentes kulturfaglig vurdering fra fylkeskommunen før forvaltningsmyndighet kan behandle en søknad om rivning.
21	Landbruk – jord og skogbruk	§5, punkt 5	Oppdyrking av nye arealer i tilknytning til tidligere etablerte dyrkingsareal betraktes som nyanlegg og er søknadspliktig. Ved søknad kan det tillates oppdyrking på fastmark. Det skal gjennomføres kartlegginger av potensielt nye oppdyrkingsområder, for å ivareta verdifulle naturtyper og botaniske verdier.
22	Landbruk – jord og skogbruk	§5, punkt 6	Etter søknad kan det åpnes for gjenopptakelse av seterdrift der denne har vært nedlagt. Søknaden må inneholde en landbruksfaglig vurdering som dokumenterer forholdet.
23	Veier og annen infrastruktur	§5, punkt 7	Bygging av nye veger, samt vesentlige utbedringer og endringer betraktes som nyanlegg og er søknadspliktig. Tiltakets betydning for landbruk, utmarksbeite og seterdrift skal dokumenteres ved landbruksfaglig vurdering og tillegges betydelig vekt.
24	Bygninger og andre installasjoner	§5, punkt 8	Fremføring av nye kraftlinjer, kabler og telelinjer skal fortrinnsvis legges i bakken og følge allerede etablert infrastruktur. Tiltaket skal ikke gå på bekostning av særskilte botaniske verdier og det skal gjennomføres kartlegginger av potensielle traseer. Vernebestemmelsene er ikke til hinder for bruk av strømaggregat på de aktive seterbrukene.
25	Bygninger og andre installasjoner	§5, punkt 9	Utvising av ny seter er søknadspliktig og skal skje i samråd med grunneier, som for dette området er Statskog.
26	Annet	§5, punkt 10	Prøveboring og etablering av nødvendige luftesjakter i forbindelse med underjordisk drift av mineralforekomster med uttakssted utenfor verneområdet er et søknadspliktig tiltak. For motorisert ferdsel i tilknytning til aktivitet vises det til ID 8.
27	Annet	§6	Den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48 gjelder istedenfor den generelle dispensasjonsbestemmelsen i verneforskriften (jf. overgangsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 77). Dispensasjonsbestemmelsen i § 48 er en «kan»-regel, det vil si at selv om vilkårene for å gi dispensasjon er oppfylt, så er det ingen som har krav på dispensasjon. Forvaltningsmyndigheten kan utarbeide egne styringsdokument med dispensasjonspraksis etter

			naturmangfoldlovens § 48 for tiltak som ikke er hjemlet i forskrift om landskapsvern. For mer informasjon om naturmangfoldloven § 48 se under "sentrale føringer".
--	--	--	--

Tilgrensende verneområder

Øyungen landskapsvernområde grenser til Forollhogna nasjonalpark, Ledalen – og Vangrøftdalen-Kjurrudalen landskapsvernområder.

Tilleggsopplysninger

Forvaltning av villrein og villreinens leveområder

Kvalitetsnormen

Kvalitetsnormen for villrein ble fastsatt ved kongelig resolusjon 23.06.2020, og har som formål å bidra til at villreinen i Norge blir forvaltet etter internasjonale forpliktelser, og at de nasjonale målsettingene om ivaretagelse av levedyktige villreinbestander overholdes. Kvalitetsnormen er å betrakte som et kunnskapsgrunnlag i norsk naturforvaltning og bygger på et kunnskapssystem som klassifiserer villreinområdene etter god, middels eller dårlig kvalitet. Vurderingene skal ta utgangspunkt i tre delnormer: 1) bestandsforhold, 2) lavbeite og 3) leveområder og menneskelig påvirkning. Klassifiseringen skal gi tydelige signaler om hvilke faktorer som er den største utfordringen i hvert enkelt villreinområde, og skal derfor gjentas hvert fjerde år. Les mer om kvalitetsnormen [her](#).

Det ble gjennomført klassifisering av Forollhogna villreinområde i 2021, hvor området ble klassifisert som middels kvalitet. Det foreligger ett fokusområde innenfor Øyungen landskapsvernområde, Tjurrudalen, et gammelt trekk som har gått ut av bruk. Målsettingen framover er å følge opp utvikling i området gjennom ny vurdering av kvalitetsnorm i 2025. Mer informasjon om klassifisering etter kvalitetsnormen for villreinområdene i Forollhogna kan du finne [her](#).

Regional plan for Forollhogna villreinområde

Regionale plan for Forollhogna villreinområde er et strategisk verktøy for å sikre langsiktig og helhetlig forvaltning av villreinens leveområder. Planen ble vedtatt i 2013 og gjelder fram til 2025. Den er utarbeidet i samarbeid mellom Innlandet og Trøndelag fylkeskommuner. Innlandet fylkeskommune har det formelle ansvaret for regional plan. Den regionale planen er en retningsgivende, og fylkeskommunen er høringspart. Du kan lese mer om regional plan for Forollhogna villreinområde [her](#).

Villreinnemda for Forollhogna

Villreinnemnda er en offentlig nemnd hvor medlemmer og varamedlemmer er oppnevnt av Miljødirektoratet. Nemnda er underlagt direktoratets instruksjonsmyndighet, og nemndas oppgaver er gitt i direktoratets forskrifter. Villreinnemndenes har myndighet til å fatte vedtak, der noen av oppgavene er å godkjenne vald, tellende areal og bestandsplaner, fastsette årlige fellingskvoter for villrein og delta i arealforvaltningen i fylker og kommuner med sikte på bevaring og bærekraftig forvaltning av villreinens leveområder. Innenfor verneområdene er villreinnemda en høringspart, og det er verneforskriften som setter de strengeste føringene. Du kan lese mer om villreinnemda [her](#).

Forollhogna villreinutvalg

Villreinutvalget er et samarbeidsorgan som består av representanter fra rettighetshavere. Utvalget har ansvar for lokal bestandsforvaltning, herunder å foreslå tildeling av fellingskvoter til villreinnemnda og følge opp utvikling i bestanden. Villreinutvalget har ikke myndighet til å fatte vedtak. I enkelte saker innenfor verneområde kan villreinutvalget være høringspart. Du kan lese mer om villreinutvalget [her](#).

Kunnskapsgrunnlag

Forfatter	År	Tittel	Utgiver	Kobling
Prestø, T. & Holien, H.	1995	Floraundersøkelser i Øggdalen, Holtålen kommune, Sør-Trøndelag - grenser for framtidig landskapsvernområde og konsekvenser for skogdrift	K. Norske Vidensk. Selsk. Mus.	
Sæther, B. Klock, T. & Taagvold, H.	1980	Flora og vegetasjon i Gaulas nedbørfelt, Sør-Trøndelag og Hedmark	K. Norske Vidensk. Selsk. Mus.	
Liavik, K.	1995	Statusrapport om flora/vegetasjon og fauna i det foreslåtte verneområdet Forelhogna i Sør-Trøndelag	Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, miljøvernadv. Rapp. 7/95: 1-143	
Bevanger, K.	1981	Fuglefaunaen i Gaulas nedbørfelt, Sør-Trøndelag og Hedmark.	K. Norske Vidensk. Selsk. Mus.	
Jordhøy, P., Sørensen, R., Berge, T. A., Borgos, T., Guldvik, K. og Meli, J. J. og Strand, O.	2010	Villreinen i Forollhogna. Status og leveområde. NINA-Rapport 528 a.	Norsk institutt for naturforskning	https://www.nasjonalparkstyre.no/uploads/files_forollhogna/Villreinen-i-Forollhogna.-Status-og-leveomrade.-2010.-NINA-Rapport-528a.pdf
Gundersen, V., Nerhoel, I., Strand, O., Wold, L.C., Rybråten, S., Dokk, J.G., Vistad, O.I. & Selvaag, S.K.	2017	Ferdsl og bruk av Forollhogna villreinområde. NINA-rapport 1331.	Norsk institutt for naturforskning	https://www.nasjonalparkstyre.no/uploads/files_forollhogna/NINA-Rapport-1331-Ferdsl-og-buk-av-Forollhogna-villreinomrade.pdf

Vedlegg

Filvedlegg

Type	Lagt til	Tema	Eksternt Opphav	Internt Opphav	Størrelse
	20.12.2024	Besøksstrategi for verneområdene i Forollhogna		Nasjonalparkstyret	2732 Kb
	20.12.2024	Kommunikasjonsplan for verneområdene i Forollhogna		Nasjonalparkstyret	1564 Kb
	20.12.2024	Byggeskikkveileder - bygninger i seterlandskap		Nasjonalparkstyret	7536 Kb
	20.12.2024	Oppfølging av særlige verdifulle kulturlandskap i Sør-Trøndelag	Fylkesmannen i Sør-Trøndelag		3915 Kb
	20.12.2024	Rødlistede arter i Øyungen landskapsvernområde	Artsdatabanken		45 Kb
	20.12.2024	Øyungsvegen - driftsplan Meiåfjellet	Norconsult		2353 Kb
	03.09.2025	Forvaltningsveileder Øyungen og Ledalen landskapsvernområde, 2002	Holtålen kommune		4432 Kb

Kartvedlegg

Type	Lagt til	Tema	Eksternt Opphav	Internt Opphav	Størrelse
	20.12.2024	Vernekart - Forollhogna	Miljøverndepartementet 2008		6117 Kb
	20.12.2024	Soneringskart - skogdrift Øggdalen og Ryggliå jf. forskrift.ref: § 3. punkt 3		Nasjonalparkstyret	1320 Kb